

Drahí bratia a sestry,

dnes žijeme vo svete, ktorý sa stáva stále „menším“ a v ktorom sa teda zdá, že je ľahšie stať sa jedni voči druhým blízkymi. Výdobytky dopravy a komunikačných technológií nás čoraz viac zblížujú i spájajú a globalizácia nás robí vzájomne závislými. Avšak vnútri ľudstva pretrvávajú niekedy značné rozdelenia. Na globálnej úrovni vidíme pohoršujúcu priepasť medzi luxusom najbohatších a biedou najchudobnejších. Často stačí prejsť sa po uliciach mesta, aby sme videli kontrast medzi ľuďmi žijúcimi na chodníkoch a ligotavými svetlami obchodov. Úplne sme si na to všetko zvykli a už sa nás to nedotýka. Svet trpí mnohými formami vyhostenia, vylúčenia na okraj i chudoby a takisto aj konfliktov, v ktorých sa miešajú ekonomické, politické, ideologické a, žiaľ, aj náboženské príčiny.

V tomto svete nám médiá môžu pomáhať, aby sme sa cítili jedni voči druhým bližšími; aby sme znovu nadobudli zmysel pre jednotu ľudskej rodiny, ktorý uvedie do pohybu solidaritu a seriózne úsilie o dôstojnejší život. Dobrá komunikácia nám pomáha, aby sme si boli bližší a aby sme sa medzi sebou lepšie spoznali; aby sme boli viac zjednotení. Múry, ktoré nás rozdeľujú, môžu byť prekonané iba vtedy, keď sme pripravení počúvať sa a učiť sa jedni od druhých. Potrebujeme zosúladiť naše rozdiely prostredníctvom takého dialógu, ktorý nám umožní rásť v porozumení a úcte. Kultúra stretnutia si vyžaduje, aby sme boli disponovaní nielen dávať, ale aj prijímať od druhých. Médiá nám môžu v tomto pomôcť zvlášť dnes, keď siete ľudskej komunikácie dosiahli neslýchaný pokrok. Zvlášť internet je schopný ponúknuť väčšie možnosti stretnutia i solidarity medzi všetkými a to je dobré, je to Boží dar.

Jestvujú však aj problematické aspekty: rýchlosť šírenia informácií prevyšuje našu schopnosť uvažovania i úsudku a neumožňuje vyváženú i pravdivú formu sebavyjadrenia. Rozličnosť vyjadrených názorov sa môže vnímať ako bohatstvo, ale je aj možné uzatvoriť sa do sféry informácií, ktoré zodpovedajú iba našim očakávaniam a našim predstavám alebo aj určitým politickým a ekonomickým záujmom. Komunikačné prostredie nám môže pomôcť rásť alebo, naopak, môže nás dezorientovať. Túžba po digitálnom spojení sa môže skončiť tak, že nás izoluje od nášho blížneho; od tých, ktorí sú nám najbližší. A nesmieme zabúdať na tých, ktorým hrozí, že zostanú vylúčení, pretože z rôznych dôvodov nemajú prístup k spoločenským komunikačným prostriedkom.

Tieto obmedzenia sú reálne, avšak neospravedlňujú odmietanie spoločenských komunikačných prostriedkov. Skôr nám pripomínajú, že komunikácia je napokon viac ľudskou než technologickou vymoženosťou. Čo nám teda v digitálnom prostredí pomáha, aby sme rástli v ľudskosti a vzájomnom porozumení? Musíme napríklad znovu získať určitý zmysel pre pomalosť a pokoj. To si vyžaduje čas a schopnosť vytvoriť ticho na počúvanie. Taktiež potrebujeme byť trpezliví, ak chceme pochopiť tých, ktorí sú iní ako my: človek sa naplno vyjadří nie vtedy, keď je jednoducho tolerovaný, ale keď vie, že je naozaj prijatý. Ak naozaj túžime počúvať iných, potom sa naučíme pozeráť na svet inými očami a oceniť ľudskú skúsenosť, ktorá sa prejavuje v rozličných kultúrach a tradíciách. No dokážeme aj lepšie oceniť veľké hodnoty inšpirované kresťanstvom, napríklad koncepciu človeka ako osoby, manželstvo a rodinu, rozdiel medzi náboženskou a politickou sférou, princípy solidarity i subsidiarity a iné.

Ako potom môže byť komunikácia v službe autentickej kultúry stretnutia? A čo pre nás,

Pánových učeníkov, znamená podľa evanjelia stretnúť človeka? Ako napriek všetkým našim obmedzeniam a hriechom je možné byť naozaj jedni voči druhým blízky? Tieto otázky možno zhrnúť do otázky, ktorou sa jedného dňa zákonník, teda komunikátor, obrátil na Ježiša: „A kto je môj blížny?“ (Lk 10, 29). Táto otázka nám pomáha pochopiť komunikáciu cez pojem blízkosti. Mohli by sme ju preložiť takto: ako sa prejavuje „blízkosť“ pri používaní prostriedkov komunikácie a v novom prostredí vytvorenom digitálnymi technológiami? Odpoveď nachádzam v podobenstve o milosrdnom Samaritánovi, ktoré je aj podobenstvom o komunikátorovi. Kto totiž komunikuje, stáva sa blízkym či blížnym. A milosrdný Samaritán sa nielen stáva blížnym, ale ujíma sa človeka, ktorého vidí polomŕtveho na okraji cesty. Ježiš obracia perspektívu: nejde o to, aby sme spoznali druhého ako mne podobného, ale o moju schopnosť stať sa podobným tomu druhému. Komunikovať teda znamená uvedomiť si, že sme ľudské bytosti, že sme Božie deti. Páči sa mi definovať túto moc komunikácie ako „blízkosť“. Keď v komunikácii prevažuje cieľ privádzať ku konzumu a manipulovať ľuďmi, stojíme pred násilnou agresiou podobne ako človek v podobenstve, ktorého prepadli zbojníci a ktorého nechali pri ceste. Levita a kňaz v ňom nevidia svojho blížneho, ale cudzinca, od ktorého je lepšie udržať si odstup. V tom čase ich obmedzovali pravidlá rituálnej čistoty. Dnes sme v nebezpečenstve, že niektoré médiá nás podmieňujú do tej miery, že nás privádzajú k ignorovaniu reálneho blížneho.

Nestačí prechádzať po digitálnych „cestách“, teda jednoducho byť pripojení: je potrebné, aby pripojenie bolo sprevádzané skutočným stretnutím. Nemôžeme žiť sami, uzavretí v nás samých. Potrebujeme milovať a byť milovaní. Potrebujeme nehu. Nie komunikačné stratégie garantujú krásu, dobro a pravdivosť komunikácie. Preto ani svetu médií nesmie byť cudzia starosť o ľudstvo; aj tento svet je povolán vyjadrovať nehu. Digitálna sieť môže byť miestom bohatým na ľudskosť; nielen sieťou drôtov, ale sieťou osôb. Neutralita médií je len zdanlivá: iba ten, kto komunikuje, dávajúc do hry samého seba, môže predstavovať vzťažný bod. Osobné zaangažovanie sa je samotným koreňom vierohodnosti komunikátora. Práve preto aj kresťanské svedectvo - vďaka tejto sieti - môže dosiahnuť aj na periférie existencie.

Často to opakujem: medzi Cirkvou, ktorá je vytláčaná na perifériu, no vydáva sa na cesty, a Cirkvou, ktorá trpí prílišným sústreďovaním sa na seba, bezpochyby dávam prednosť tej prvej. A ide tu o cesty sveta, kde žijú ľudia, kde ich možno efektívne i afektívne stretnúť. Medzi týmito cestami sú aj digitálne cesty, preplnené často zranenými ľuďmi: mužmi a ženami, ktorí hľadajú spásu a nádej.

Aj vďaka sieti kresťanské posolstvo môže cestovať „až po samý kraj zeme“ (Sk 1, 8). Otvoriť brány kostolov znamená otvoriť ich aj digitálnemu prostrediu; jednak preto, aby ľudia mohli vstúpiť, nech už sa nachádzajú v akýchkoľvek životných podmienkach, jednak preto, aby evanjelium mohlo prekročiť prah chrámu a vyjsť v ústrety všetkým. Sme povolaní vydávať svedectvo o Cirkvi, ktorá má byť domovom všetkých. Sme schopní takto komunikovať o tvári Cirkvi? Komunikácia prispieva k formovaniu misionárskeho povolania celej Cirkvi a spoločenské siete sú dnes jedným z miest, kde toto povolanie treba žiť, aby sme pomohli objaviť krásu viery, krásu stretnutia s Kristom. Aj v kontexte komunikácie je dobré, ak Cirkev dokáže priniesť, zohriať a zapáliť srdcia.

Kresťanské svedectvo sa nevydáva tým, že niekoho bombardujeme náboženskými

posolstvami, ale naším „rozhodnutím byť tu pre druhých, ochotou nechať sa trpezlivo a s rešpektom vtiahnuť do ich otázok a pochybností, do ich hľadania pravdy a zmyslu ľudskej existencie“ (Benedikt XVI., Posolstvo k 47. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov, 2013). Spomeňme si na rozprávanie o emauzských učeníkoch. Treba sa vedieť zapojiť do dialógu s mužmi a ženami dneška, aby sme porozumeli ich očakávaniam, pochybnostiam i nádejam a ponúkli im evanjelium, teda Ježiša Krista, Boha, ktorý sa stal človekom, zomrel a vstal z mŕtvych, aby nás oslobodil od hriechu a smrti. Táto výzva si vyžaduje hĺbku, pozornosť voči životu a duchovnú citlivosť. Viest dialóg znamená byť presvedčený o tom, že druhý nám môže niečo užitočné povedať, dať priestor jeho pohľadu, jeho návrhom. Viest dialóg neznamená vzdať sa svojich vlastných myšlienok a tradícií, ale vzdať sa nároku, že sú jediné a absolútne.

Nech nás pritom vedie obraz milosrdného Samaritána, ktorý obväzuje rany zbitého človeka a leje na ne olej i víno. Naša komunikácia nech je tým voňavým olejom na bolesť a dobrým vínom pre radosť. Nech nevyžarujeme svetlo vďaka špeciálnym trikom a efektom, ale vďaka našej schopnosti stávať sa blížnymi tým zraneným, ktorých s láskou a nežnosťou stretáme na našej ceste. Nemajte strach stať sa občanmi digitálneho sveta. Prítomnosť Cirkvi vo svete komunikácie a pozornosť, ktorú mu venuje, je dôležitá, aby mohla viesť dialóg s dnešnými ľuďmi a privádzať ich k stretnutiu s Kristom: Cirkev, ktorá je sprievodkyňou na ceste životom, dokáže po tejto ceste kráčať so všetkými. V tomto kontexte je komunikačná a informačná revolúcia veľkou a strhujúcou výzvou, ktorá si vyžaduje čerstvú energiu a novú predstavivosť, aby sme iným odovzdávali krásu Boha.

Vo Vatikáne 24. januára 2014, na spomienku svätého Františka Saleského
František